

Török Jenő piarista élete és műve

E sorok írója 1951 őszén mint budapesti káplánt ismerte meg Dr. Török Jenőt. Börtönévei alatt az atya kérésére idős édesanyját látogatta, majd édesanyja helyett ő volt bejelentett gondozója. 1973 áprilisától az atya 1983 márciusában bekövetkezett haláláig a bécsi ÖMC Kiadóban munkatársa, szellemi hagyatékának átvevője és rendezője volt.

I. A bölcsőtől a börtönig

A gyermekkor, diákévek

Török Jenő 1908. április 23-án született, Török Emil családjának utolsó, negyedik gyermekeként. A jómódú, művelt család gondos figyelmet fordított a gyermekek szellemi neveltetésére.

A legfiatalabb gyermek az elemi iskola első három osztályát magánúton, a negyedik osztályt pedig a Deák téri evangélikus magán elemi iskolában végezte. A négy elemi elvégzése után az alig kilencéves kisfiút a német nevelőnő és egyúttal keresztmama, Amanda tanácsára a piaristák Váci utcai gimnáziumába írták.

Diákkorában elsősorban a cserkészévek alakították a fiatal Török Jenő jellemét. Sík Sándor igazi lovagiasságra és becsületességre nevelte cserkészzeit: a közvetlenség, a gyermek egyéniségének megbecsülése és a felelősségtudatra ébresztés jellemezte pedagógiáját. A cserkészmozgalom új diaktípust alakított ki az „emberebb ember, magyarabb magyar” szellemében.

Így nem lehet csodálni, hogy érettség után ezt írta a naplójába: „Éttől az iskolától elszakadni nem tudok.” De három év kellett a szerzetes papi hivatástudat beéréséig. Közben apja óhajára beiratkozott az egyetem jogi karára, és három év jogot el is végzett.

A hivatás

„Hivatásom mellett a végső döntés Prohászka Ottokár szöszéke alatt történt, amikor utolsó szavait hozzánk, egyetemistákhoz intézte: »Kedves fiatal barátaim! Nincs más kódex, csak az Evangélium!« 1928. augusztus végén beléptem a piaristákhoz” – mondta a Vigilia c. folyóiratnak adott 1983-as interjújában.

Belépése után Vácra került a noviciátusba, s a békés noviciátusban második otthonára talált. Különösen a mélyebb

lelkiség, a napi szentáldozás volt nagy hatással rá.

Kalazantinumi éveiről így beszélt a Vigiliának: „A Kalazantinum szellemi élete pártját ritkította: a párhuzamos egyetemi és főiskolai tanulmányok mellett havonta számot kellett adnunk magánolvasmányainkról, nyelveket tanulunk, önképzőköröket alakítottunk, és nyitott szemmel kísértük a magyar katolikus szellemi életet.

A Pázmány Péter egyetem bölcsészeti karán neves professzorok hallgatója voltam: Pauler Akosé, Horváth Jánosé, történelemből a szellemtörténeti módszer mestereié: Mályusz Eleméré és Szekfű Gyuláé, akiknél intenzív szeminaryumi munkát is végezhettem. Végül Szekfűtől egyháztörténeti témát kaptam disszertációnak. Ebből kilenc év munkája nyomán vaskos könyv kerekedett: *A katolikus autonómiamozgalom története 1848-1870 (Budapest, 1941, 360 oldal).*”

1934. június 17-én szentelték pappá Török tanár urat a piaristák budapesti kápolnájában. Az első szentmisét június 29-én mutatta be, ugyancsak a piarista kápolnában. Lelkületéről az elsőmisés képeire választott idézet tanúskodik: „Úgy tekintsenek minket az emberek, mint Krisztus szolgáit és Isten titkainak sáfárait” (1Kor 4,1).

A pap tanár, Vác

Szeptemberben titkos vágya teljesült. Vácott kezdhetett el tanítani.

Egy volt diákja így emlékezik meg róla: „Harmadikban kerültem az osztályába, az egykori 2a-ból. Mi »újak« mindjárt egy nagy családban éreztük magunkat, amelynek atyja Török tanár úr volt. Latin- és történelemórái épp olyan emlékezetesek maradtak számunkra, mint osztályfőnöki órái. Nála éreztük, hogy az élet számára tanulunk.” Osztálya fele jelesen érettségizett, s azután is hú maradt hozzá, 1982

nyarán vele ünnepelte a 40 éves érettségi találkozót.

Vallomásában azt mondta a Vigiliának: „Tíz év után mondtam búcsút ennek a kedves városnak, és most, ha kiejtem ezt a szót, hogy »hazamegyek«, önkéntelenül is Vácra gondolok. Tulajdonképpen innen indult a papi pályám, ide is szeretnék végleg visszatérni, ha út majd az óra...”

Az ostrom, Budapest

Vácra 1944 nyarán Nagykarolyba helyezték, de a románok bejövetele előtt visszavezényelték, és Budapest ostromát az ottani rendházban élte át. Az ostrom alatt kis pasztorációs csoportok alakultak, eleinte kettesével, majd egyedül járták az óvóhelyeket: gyóntatni, misézni, testvéri szívvel egyszerűen a lényegeset, a vigasztalót mondani, lelki elsősegélyt nyújtani mentek. 1945. március közepén azonban már Debrecenben lakott, az olajos pergamenablakú rendházban.

Kis közösségek, Debrecen

A debreceni évek döntő fontosságúak voltak Török tanár úr életében. Saját vallomása szerint akkor élte át élete második megtérését. A tanárból apostol, dr. Török Jenőből Török atya lett. „Azok közé a piaristák közé tartozott [Bulányi Györggyel együtt – a Szerk.], akik egy átutazó horvát jezsuita páter indítására, közvetlenül a II. világháború után Debrecenben kis közösségeket kezdtek szervezni olyan fiatalokkal, akik maguk is képesek ilyen csoportok vezetésére” – írja róla egy volt debreceni tanítványa. Ekkor döbbentek rá ezek az atyák, hogy az iskolák államosítása menthetetlenül, hamarosan bekövetkezik, és utána már nem tarthatnak kapcsolatot az ifjúsággal. Tehát amíg lehet, addig kell kiépíteni azt a világnézetében keresztény, hitében

erős, apostoli munkára bátor gárdát, amely kevés papi kapcsolatot és segítséget idején is meg tudja erősíteni testvéreit a hitben, át tudja adni meggyőződését környezetének, gyermekeinek, majd unokáinak.

A második megtérés lényege az az „igen” volt, amelyet erre a meglátásra válaszul adott.

Államosítás

1948. június 30-án bekövetkezett az egyházi iskolák államosítása. Több ezer szerzetes pedagógus került ki az iskolákból. A pap tanárok nagy része mint lelkipásztor helyezkedett el, így előljárói engedelmével Török atya is az egyházmegyénél kérte beosztását. Ezen püspöki megbízatás alapján mintegy negyven városban tartott lelki gyakorlatot, rekollekciót, bibliaórákat középiskolásoknak és egyetemi hallgatóknak. A táborozás ideje már megszűnt, de az „apostolképző lelki gyakorlatok” még nem.

A szerzetesrendek feloszlata

A szerzetesrendek 1950 nyarán bekövetkezett feloszlata után az ifjúsággal való foglalkozás mindinkább il-

legálisnak minősült. Kivételt képeztek azok, akik az állam által engedélyezett nyolc szerzetesi iskola tanári karához tartoztak. A piaristák egy része az engedélyezett tanári létszám felett volt, ők a rendi kereten kívül, a lelkipásztori munkában helyezkedtek el. Így Török atya is engedhetett szíve régi vágyának, és a paptanári munka helyett a lelkiáztorkodás vonalán működhetett.

1950 őszén a budapesti Kada utcai, majd 1951. november 1-én az óbudai Segítő Szűz Mária lelkészsegen kapott kápláni beosztást. Mind a két helyen a még engedélyezett Karitászmunkatársaiából alakított csoportot, lelkiségük elmélyítésére hetenként tartott számukra bibliaórát. Minden találkozást „emberhalászatnak” tekintett, hogy mindenkit megnyerjen Krisztusnak.

1952 nyarára odáig mérgesedett a helyzet, hogy augusztus végén egyesektől megvonták a működési engedélyt, más papokat letartóztattak és hosszú, sőt életfogytig tartó ítélettel börtönöztek be hitoktatás, valamint az ifjúsággal való foglalkozás miatt, államellenes szervezkedés címén.

Börtön

Török atyának is abba kellett hagynia a lelkesen végzett lelkipásztori munkát,

mert 1953. május 29-én letartóztatták. A budapesti börtönök után hosszú időt töltött annak a városnak fegyházában, ahol tíz évig tanította az ifjúságot, s ahol most mint börtönlelkész vigasztalta a rászorulókat.

Évek múlva egy beszélgetésben a börtönkorszakot nevezte élete egyik legszebb, legtartalmasabb időszakának. Szelleme ezekben az években sem pihent. Lelkében a jövő terveit érlelte: Valakinek egyszer Nyugatra kellene mennie, hogy közvetítse Magyarországnak a bőséges idegen nyelvű vallásos irodalmat. Legjobb lenne, ha kint állítanák elő a könyveket, kis példányszámban valahogyan haza lehetne küldeni. Ez volt a rab álma a szabadságról és a lelkileg kiéhezett testvérek táplálásáról.

Pár év múlva meg is valósíthatta e terveket, 1956. október 23-án ugyanis megnyíltak a börtönök. Ekkor szabadult Török atya is a váci fegyházból, tizennégy évre szóló ítéletéből tizet hátrahagyva.

Aztán november 21-én Sopronnál szerencsésen átlépte a határt. Első útja Kismartonba (Eisenstadt) vitt, hogy László István püspök úrnál jelentkezék. A szíves fogadtatás a püspök részéről az évek folyamán őszinte nagyrabecsülésé és segítőkészségé érlelődött.

II. Róma – Párizs – Bécs

Róma

1956. december 2-án Török atya már Rómában írta naplószerű feljegyzését. Egyik este Tomek atyával, a piaristák magyar származású generálisával – aki növendék korától tanítója, vezetője, nevelője volt – beszélgetett a börtönben kialakult elgondolásairól; ezeket a generális atya is helyeselte, és Bécsset jelölte ki számára, de előtte kéthónapos szabadságot engedélyezett tanulmányi út és kapcsolatszerzések céljából, új munkája érdekében.

1956. december 20-án a pápa is fogadta őt magánkihallgatáson; ekkor saját sorsáról és terveiről számolt be a Szentatyának, és áldását kérte új munkájára. Török atya ugyanis igen nagyra becsülte XII. Piusz pápát: elgondolásai, főleg teológiája mérvadó volt számára. Szemléletének alapját képezte a pápának az egyházra vonatkozó Szent Pál-i elve: „Krisztus a Fő, az Egyház a továbbélő Krisztus Titokzatos Teste, mi vagyunk a Test különböző feladatokra rendelt tagjai.” Ezért adta későbbi nagy apostoli tevékenységének, a bécsi könyvkiadónak az *Opus Mystici Corporis* nevet. Megindulása után az „OMC”, a „Ti-

tokzatos Test Műve” hamarosan fogalommal vált külföldön is, de elsősorban Magyarországon.

Párizs

Török atyának mindhárom testvére külföldön élt a családjával, két nővére Párizsban, bátyja Spanyolországban. A karácsonyt a párizsi rokonoknál töltötte. Természetesen terveiről is beszélt a családnak. Jómódú rokonok lévén nemcsak lelkesültek a tervekért, hanem hamarosan nagylelkű segítséget is nyújtottak. Az első autó, az első nyomdagép az ő nagyvonalúságukat, szeretetüket dicséri.

Párizsi tartózkodását arra is felhasználta, hogy felkeresse az akkori katolikus szellemi élet tekintélyes centrumát, a Cerf kiadó szellemi vezérkarát, és megkérdezze, melyek azok a fontos munkák, amelyeket a háború utáni irodalomból föltétlenül közvetítenie kellene a magyar olvasóknak.

Bécs

Dolga végeztével búcsút mondott a családnak, és hamarosan elhagyta Párizst, hogy az engedélyezett két hónap

szabadság leteltével megkezdhesse várva-várt új munkáját Bécsben.

Az osztrák *Actio Catholicá*ban („Katolikus Akció”) pontosan körvonalazta a börtönben kialakult terveit. Dr. Karl Rudolf prelátus és munkatársa, dr. Margarete Schmid szeretettel fogadta, és szívesen segítette a jelentkező lelkes munkatársat, akinek legjelentősebb kezdeményezése az *Opus Mystici Corporis* könyvkiadó létesítése volt.

A kiadó igen szerény keretek között, 1957. március 15-én alakult meg. Az első munkatársak Török atya kis szobájában ültek össze, hogy az alapszabályokat összeállítsák, majd benyújtásuk jóváhagyására a bécsi rendőrkapitányságnak.

Török atya célkitűzése határozott volt: a kiadó fő feladata, hogy közvetítsen a nyugati, elsősorban az akkor virágzó francia katolikus irodalom, az osztrák egyházi élet és Magyarország között. Ez szabta meg kiadványainak irányvonalát. Ezt az irányvonalat 25 éves kiadói munkássága alatt hűen megtartotta.

A könyvkiadó

Kezdeti kiadványait a lelki gondozására bízott, külföldre szakadt magyar

fiataloknak szánta lelki olvasmányul. Műhelye a rendházi szobája volt. Az első kiadványok azonban már olyan példányszámokban készültek, hogy jusson az otthoniaknak is.

Az OMC-kiadványok terjedelme lassan felülmúlta az addig megjelent füzetekét, már könyvnek számítottak, és

előállításukhoz a rendházi szobában működő kis nyomdai üzem nem volt megfelelő. A kiadó bővítése érdekében Török atya eladta első kis nyomdagépet, az árából és egy nagylelkű adományból, meg egy kamatmentes kölcsönt igénybe véve, megvett egy Rotaprint ofszet nyomdagépet.

III. A zsinat után

A II. Vatikáni zsinat

XXIII. János pápa megválasztásával 1958. novemberében új korszak kezdődött az Egyházban, de Török atya életében is. Az új pápa 1959. január 25-én meghirdette a II. Vatikáni zsinatot. Az 1964. szeptember 29. és december 4. közötti megtartott III. és az 1965. szeptember 14. és december 18. közötti IV. ülésszakon Török Jenő is jelen lehetett mint megfigyelő. Ez kiemelkedő élmény volt életében, és nemcsak nagy kitüntetést jelentett, hanem lehetőséget is adott számára ahhoz, hogy kapcsolatba kerüljön a magyar püspökökkel, és beszélhessen velük könyvakciójáról. Meggyőzte őket ennek hasznos és szükséges voltáról. Biztosította őket arról, hogy az OMC kiadó könyvei politikamentesek, kizárólag a hitbéli tanítás elmélyítésére szolgálnak, és annak a hiányát igyekeznek pótolni, aminek kiadására otthon nincs lehetőség.

A bécsi főegyházmegyében

1966 tavaszán változás állt be személyes körülményeiben. „*A Szentszék Szerzetesi Kongregációjától az elmúlt év október 15-én kértem, és ugyanazon hó 20-i kelettel megkaptam elbocsátásomat a piarista rend keretéből, és felvételemet a bécsi egyházmegyébe. Ez a merőben külső keretbeli változás szükségyszerű következménye volt munkám folytathatóságának*” – nem akarta ugyanis, hogy működését piarista munkának tekintsék, és emiatt esetleg az otthon államilag engedélyezett két piarista gimnáziumtól (Budapest, Kecskemét) megvonják a működési engedélyt.

König bíboros, bécsi érsek szívesen fogadta egyházmegyéjébe az általa jól ismert és nagyra becsült Török Jenőt. Hogy hatékonyabban szentelhesse idejét a könyvkiadásnak – kérésére – a kötött plébániai keret helyett a Familienwerk (Családi Központ) munkájában kapott beosztást. Ez a munka jobbra az esti órákat igényelte, így a házas csoportokkal való foglalkozást bízták rá, valamint a jegyesek előkészítését a házasság szentségére.

Könyvküldés Magyarországra

A kettős munkakörben egyre több lett a tennivaló. Ezt alkalmi munkakerőkkel már nem lehetett megoldani. Szüksége volt állandó és megfelelő segítségre, és kapott is Budapestről.

A megrendelők száma napról-napra gyarapodott. A kiadóból szétküldött könyvek száma: 1975-ben 18 000 darab, 1976-ban 38 500 darab, 1977-ben 55 200 darab volt.

A könyvek iránti igény rohamos növekedése, az ezzel kapcsolatos csomagolás, postázás és adminisztrációs munka 1973-ban arra készítette, hogy otthonról kérjen második állandó alkalmazású segítséget. Hamarosan kapott is. Török atya halála évében, 1983-ban, az év végi statisztikai kimutatás szerint 84 000 darab volt a hazajuttatott könyvek száma. (A kiadó egész működésének idején több mint 110 kiadványa jelent meg.)

Az előállításához, postázáshoz, a fordítók és alkalmazottak fizetéséhez, tehát a már naggyá fejlődött kiadó működtetéséhez nagyon sok pénz kellett, az addigi jötevek adománya még részben sem volt elég. Újabb pénzforrásokat kellett keresni. A hatvanas évek végén egy év végi beszámolóban ezt írja Török atya: „Mély hálával és köszönettel említem meg legnagyobb jötevőnket: P. Werenfried van Straaten premontrai atyát, az Ostpriersterhilfe vezetőjét.” P. Werenfried belga premontrai atya (köznyelven Speck Pater, mert a háború után szalonnagyűjtéssel kezdte meg segélyakcióját) Ostpriersterhilfe (OPH) néven segítette a kelet-európai országok papságát és rászorultjait. Az ő kéréseire és beszámoló felbontásukra a felelősségtudatot a nyugati kereszténységben, és így szívesebben adták pénzüket a rászorulóknak segélyezésére. Elsősorban ez a rendszeres segítség lett az a pénzforrás, amely az OMC működését lehetővé tette.

Papi jubileum

Török atya 1974 júniusában ünnepelt pappá szentelésének 40 éves jubileumát. Milyen más volt ez az ünnep, mint 15 évvel ezelőtt az ezüstmise! Sok ma-

Az ezüstmise

1959. június 28-án tartotta Rómában az ezüstmiséjét, csendes rendi keretek között. Az ünnepelt azonban nagyon rossz állapotban volt, de pár hónap múlva szerencsésen esett át egy súlyos műtéten, és folytathatta áldásos tevékenységét.

gyar vendég gyűlt össze a mariazelli bazilikában. Magyar pap barátaival, magyarul koncelebrálta az atya a szentmisét. A szentbeszédben volt tanítványa, Dr. Nádor Ferenc méltatta az ünnepelt érdemeit tanári tevékenységétől kiadói működéséig. Szentáldozás után a „Boldogasszony Anyánk”, a mise végén pedig a magyar himnusz zúgott fel.

Pázmáneum

Az 1976-os év a nagy költözködés éve volt. Hosszabb keresgélés után a századfordulón újjáépített Pázmáneum nyitotta meg kapuját a „legálissá” vált OMC kiadónak, és ki nem használt helyiségeit rendelkezésére bocsátotta.

Családi Központ (Familienwerk)

Török atya munkája a bécsi egyházmegye Katolikus Akciója keretén belül két részre tagozódott:

Jegyesek előkészítése a házasság szentségére. Ennek érdekében behatóan foglalkozott a témával. A francia minta szerint vezetett osztrák előkészítő kurzusok sikere lelkesítette Török atyát arra, hogy a magyar fiatalok számára elkészítse a három füzetből álló „Jegyesekkel beszélgetünk” sorozatot (*Életre szólóan szeretni, Életfordulón, Esküvőnk*).

Munkájának másik részét a komoly lelkeségre törekvő családokkal való csoportos foglalkozás, a „világi apostolok képzése” jelentette. Az a gondolat, hogy világi munkatársakat apostoli munkára kell előkészíteni, már debreceni működése óta foglalkoztatta Török atyát. Ez képezte apostoli munkájának a tengelyét, s ez az elkötelezettsége mindvégig megmaradt, hűen Kalazanci Szent József mondásához: „Semmit sem adtál Krisztusnak, ha nem adtad neki egészen a szívedet!” Ez a jelmondat áll Török atya ezüstmisés képén, és igazolja, mennyire magáévá tette a szent rendalapító gondolatát.

Török atya tíz évig működött a bécsi egyházmegyében. Az 1976-os év végén saját kérésére nyugdíjba ment, hogy minden erejét és idejét a könyvkiadásnak szentelhesse.

IV. Hetventől a sírig

Török atya hetvenéves

Török atya 1978 áprilisában a legnagyobb szerénységgel ünnepelte meg 70. születésnapját. Nem szerette a meglepetéseket, mégis örült, amikor ünnepi szavak helyett az OMC-albumot találta asztalán: ezt az addig megjelent 70 könyv képes ismertetéséből állították össze köszöntőként munkatársai. Az Osztrák Lelkipásztori Intézet munkatársa, Margarete Schmid pedig így méltatta a *Zeit im Buch* című folyóiratban: „Tevékenysége nélkülözhetetlen a magyar pasztorációs munkában és a papképzés terén... Hihetetlen teljesítmény ez egyetlen pap részéről, aki a maga önfeláldozásával odaadó munkatársakat tudott szerezni, főleg, ha meggondoljuk, hogy csak az 1977-es esztendőben 41 000 könyv ment Magyarországra a kiadó irodájából, nem is számítva a segítségnyújtókat által továbbított 10 000 példányt.”

A fényszedőgép

Az integrált áramkör feltalálása forradalmasította a technikát. A nyomdaiparban is nagy változást idézett elő. Az ólombetűs szedés helyébe a fényszedőgép lépett. Egy ilyen gép beszerzése érdekében járt 1978 októberében Török atya Rómában, s még 1978 novemberében beteljesülhetett az álma, a kazettás fényernyős írógép után megvehette a fényszedőgépet is.

Ez alkalommal készített vele interjút P. Szabó Ferenc SJ, a Vatikáni Rádió magyar szekciójának vezetője, kérve, hogy számoljon be könyvkiadói tevékenységéről. A kiadott könyvek hosszú listáján olyan jelentős műveket találunk, mint Schütz Antal átdolgozott középkori dogmatikája vagy Prohászka Ottokár naplóinak szemelvényei, a hitbéli elmélyítés és lelkiélet könyvei között Ratzinger *A keresztény hit*, M. Quoist *Így élni jó*, Loew *Elmélkedések Jézus Krisztusról*, az imakönyvek és liturgia vonalán Quoist *Itt vagyok Uram*, Roth Paul *Istennel mindig beszélhetünk*, a család és nevelés témakörben az Úr Jézust a gyermekekkel megismertető *Kis könyvem Jézusról*, Courtois *A legszebb történet*, Laible *Első évek* és Petrik *Gyermekeimmel*, valamint a házassági irodalomból az *Éltre szólóan szeretni* mellett Bovet és Abiven művei, a bibliaolvasás és katekézis segédkönyvei közül

pedig Kremer: *Hogyan olvassuk a Szentírást?* és Egger *Közösen olvassuk a Bibliát* a legfontosabbak.

A jubileumi ünnepség

1982. november 9-én ünnepelték meg az OMC kiadó megindulásának 25. évfordulóját. Török atya aprólékos gonddal állította össze a meghívottak névsorát, hogy a jötevők közül senki ki ne maradjon. Ezzel a számukra rendezett, kiállításal összekapcsolt ünnepséggel akarta megköszönni jóságukat, a 25 év előtti induláskor nyújtott segítségüket.

Az ünnepséget Dr. László István kismartoni püspök nyitotta meg. A beszámoló és köszöntések után Török atya köszönete hangzott el. Ebben a beszédben összefoglalta életét, kiöntötte szívét-lelkét, háláját Isten és emberek iránt. „Meggyőződésem, és ezt magyarországi barátaim is igazolják – mondotta –, hogy vallástalan környezetben a jó teológiai vagy lelki könyv, ha jó kezekbe kerül, a misszionárius szerepét tölti be.”

„Kezedbe ajánlom lelkemet”

1982. november 9-e ahhoz az élményhez hasonlítható, mikor a turista hosszú, fáradtságos vándorlás után eljut a kitűzött csúcra. Ott körülnéz, megpihen, számot vet az úton történekekkel, hálát ad Istennek, embernek a segítségért..., aztán lassan, fáradtan megindul lefelé a lejtőn. Talán Török atya maga sem tudta, inkább csak sejtette, hogy a csúcson járt, élete csúcán, hivatása csúcán, és már csak lefelé vihet az útja.

A következő téli hónapokban kissé fáradtnak, nyugtalannak látszott. Mindig sietett, de most még nyugtalanabban – mint amikor az ember valamit be akar fejezni, le akar zárni. Egyik útja a másikat érte: Königstein, Bécs, Párizs, Budapest. Mintha búcsúzott volna.

1983. február közepén megfázva jött haza utolsó pesti útjáról. Március 4-én délután kedvencénél, az új szedőgépénél javíttatta a „Gyermekek Bibliája – válogatás a Biblia szövegéből” egyik utolsó fejezetét. Aztán abbahagyta...

Este még egy fáradt, de bensőséges első péntek esti szentmisét mondott, utána a kompletorium következett a sokszor elmondott fohással: „Uram, kezedbe ajánlom lelkemet!” Hajnalban rosszul lett. Mikor reggel a mentőautó-

hoz vitték, a kísérő nővér megjegyezte fohászeit: „Jézusom, kész vagyok... Szívesen fogadom kezedből a halált, ha úgy akarsz... de még szerettem volna a kis Bibliát befejezni.” Ez azonban már a munkatársakra maradt. (Végakarata szerint hamarosan el is küldték Magyarországra, 40 000 példányban.)

Március 5-én, este 11 órakor a gynommutét előtt felvette a szent kenet szentségét. Műtét után még együtt imádkozott pap barátjával, az orvossal és a nővérrel, de küldetése beteljesedett, az Úr átnyújtotta hűséges fiának a „behívót”. Mint jó pap, hűséges piarista utolsó erejéig hazáját és az ifjúságot szolgálta.

Búcsúzunk Török atyától

1957. március 15-én igen szerény kezek között alakult meg az OMC könyvkiadó. A véletlen, vagy inkább a Gondviselés műveként 1983. március 15-én újra összegyűltek Török atya körül nemcsak munkatársai, barátai, hanem mindazok, akik becsülték, szereték, segítették munkáját, misszióját, hogy búcsút vegyenek tőle az Isteni Megváltó Leányainak Kaiserstrasse-i zárdatemplomában.

Barátja és jötevője, Valentiny Géza prelátus celebrálta 18 külföldön élő paptestvérrel a beszentelés előtti, lelki üdvéért felajánlott szentmisét. A testvéri finom érzék diktálta, hogy a búcsúztatási ünnepség a magyarok nemzeti ünnepére és egyben az OMC kiadó megalakulásának évfordulójára essék. A búcsúbeszédet egykori tanítványa, később az OMC-nél utódja, Dr. Liptay György obersdorfi plébános mondotta.

Hamvai viszonylag hamar megérkeztek Vácra, és kerültek a volt piarista templom Kalazanci Szent József oltára elé, hogy ott kereshessék fel azokat, akik tisztelettel őrizték emlékét. Április 11-én délután 1/2 3-kor indult el a halottas menet. Az urnát a rendfőnök vitte, a fiatal rendtársak éneke kísérte.

„Jézusomnak Szívén megnyugodni jó”, énekelte a kar, mi meg imádságos lélekkel mondtunk neki istenhozzádot, és kértük: „Urunk, engedd, hogy Jenő atya – hite és reménye szerint – meglássa bőséges javaidat az élők földjén!”

Tatár Margit IBMV

Ez az írás az eredetinek kb. ötödére rövidített változata. A teljes anyag e-mailben kérhető a szerkesztőség-től (gromon@freemail.hu).